

'Ik heb een eigen route gekozen, het is mijn taak niet om volledig te zijn'

Molukker Lopulalan debuteert met twee novellen

door JESSICA VOETEN

'Onder de sneeuw een Indisch graf' is het debuut van de 31-jarige Frans Lopulalan. In twee novellen, *De barak* en *De veertigste dag*, beschrijft de hoofdpersoon Frans twee belangrijke episoden uit zijn leven, zijn jeugd en zijn volwassenwording, waarin de vaderfiguur, een voormalig sergeant van het Koninklijk Nederlands Indisch leger, de belangrijkste rol speelt.

Frans Lopulalan: "De geschiedenis is een gouden kalf. Ik heb het naar eigen inzicht uitgebeend en het karkas opnieuw opgebouwd. Natuurlijk wist ik te voren dat er van mij werd verwacht dat ik als zegsman zou optreden. Sommige Molukkers aan wie ik het manuscript liet lezen, zeiden: waarom staat dit er niet in, en waarom dat niet? Maar ik heb een eigen route gekozen, het is mijn taak niet om volledig te zijn. Dat is ook niet relevant voor de literatuur en als het alleen om het Molukse gaat zijn we snel uitgepraat. Van Erik van Poelgeests oorlogservaringen in *Kort Amerikaans* zal niemand zeggen: daar klopt niets van, Jan Wolkers heeft het verkeerd opgeschreven".

Jeroen Brouwers is aangevalen op zijn 'Bezonden rood'...

"Dat was in oktober 1981. Ik weet het nog goed. Goddank heb ik de Jappenkampen niet meegeemaakt. Ik heb alle begrip voor mensen die zich in hun eigen ervaringen vergalopperen. Het is een boek vol lyriek. Kousbroek, die er zo over tekeer is gegaan, kan dat begrip niet opbrengen. Ik wordt weer kwaad als ik er aan denk. Er is met *Bezonden rood* toch niets miszegd tegenover anderen, met andere kampervaringen. *Padede* noem ik het, het Maleise woord voor huilebalkerij, als mensen zich een zeker gezag aanmeten om een bepaalde periode te beheersen."

Jargon

"Zo is er ook een aantal lieden dat 'over de Molukkers gaat'. Trek je als Molukker je bek open, dan dien je hun terminologie te

hanteren: definities over de Molukker en de problematiek van de Molukker. Ik houd me daar niet mee bezig, beter gezegd; ik accepteer ze niet, want ze bestaan niet. Een definitie is te gecompliceerd en het verhaal moet zich dan aanpassen aan het jargon. Ik neem de lezer au serieux dus ik gebruik geen uniforme taal. Genoemde personen voelen zich gepasseerd omdat ik een andere taal hanteer, die ze misschien niet eens verstaan. Ik ben ineens van de anonimiteit uit gedemarreerd, maar wel met die achtergrond en met de wetenschap dat die reacties zouden komen. Daardoor ben ik misschien heel perfectionistisch te werk gegaan, het boek moest dubbelzinnig zijn.

In welke zin?

"Mijn vader was een spoorwegambtenaar. Dat was voor ons kinderen heerlijk, we mochten mee reizen. De trein, ja daar hebben we wat mee. Die komt veelvuldig in mijn boek ter sprake. Het gevolg is dat iedereen dus een uitspraak over de treinkaping bij Assen verwacht. Met die ogen wordt het gelezen. Ik heb het gepresteerd om dat cliché te omzeilen.

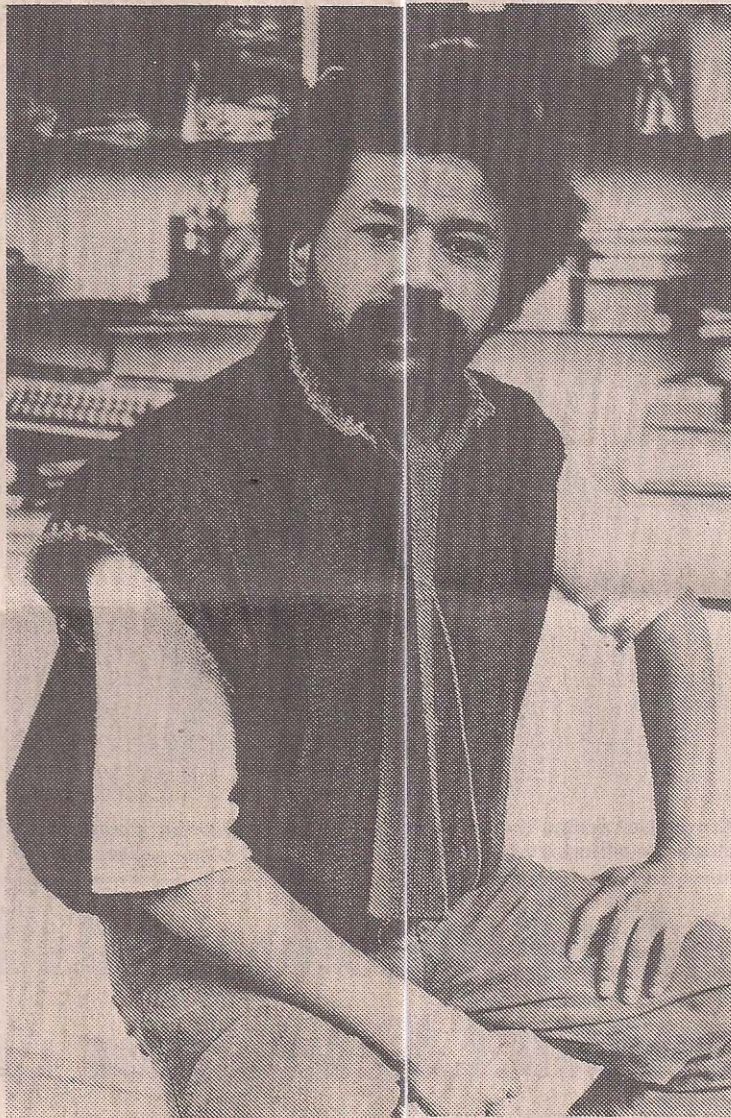
De oom zegt tegen het slot van het boek: 'Waarom hebben we de Belanda's die triomf gegund; het waren hun wapens die we op namen; we konden het niet winnen'. Waarom beginnen aan iets dat geen oplossing bewerkstelligt?

"Dat is een typisch Hollandse reactie: de behandeling moet een oplossing brengen. Het gaat er niet om een doel te bereiken, het gaat in eerste instantie om het zelfrespect".

Je stond er achter

"Ik stá er achter. Doen ze het weer, dan sta ik er weer achter. Maar intuïtief zeg ik, het gebeurt niet meer. Ik ben solidair zolang het gaat om de handhaving van de goede normen. Kijk naar Capelle. De jurisprudentie was duidelijk, het was een verloren zaak. Maar de Molukkers bleven staan zolang zij het nodig vonden. Daarmee ben ik solidair".

In Molukse kringen wordt het boek niet onverdeeld als 'solidair' ervaren.

Frans Lopulalan (foto Freddy Rikken)

"Ik vraag niemand om begrip of solidariteit. Ik bewandel — met mijn boek — niet de platgetreden paden, waardoor sommigen mij geen Molukker vinden. Maar de Molukker die mij van het podium af wil krijgen door dat te schrijven, die gebruikt een anti-Molukse methode. Ik heb liever dat een blanke op mijn huid spuugt dan dat een Molukker zo iets zegt. Ik ben een Molukker, niet de Molukker".

Leveren naam en titel op het onslag dan niet direct een Moluks etiket op?

"Men moet een boek zonder eigenbelang kunnen lezen. Het is een soort wedstrijd tussen lezer en schrijver. Ik houd van Nescio. Hij roept een sfeer op, een omhulsel, waarin ik me thuisvoel. In Tjitaantjes laat hij invalshoeken zien die me als het ware over zijn schouder doen meelesen, waardoor het effect ontstaat dat ik er als lezer zelf aan te pas kom. Ik

houd ook van de vroege Wolkers, van Brakman, mensen die goed kunnen vertellen. De Nederlandse literatuur gaat verder langs me heen. Ik heb er weinig affiniteit mee. Ik wil ook niet in een café omhelsd worden door de happy few. Schrijven is een individueel vak, al klinkt dat als een cliché".

Je hebt een hekel aan clichés, ongevraagd worden die je opgespeld, lijkt me.

"Dat ligt eraan. Ik kwam eens in een café binnen. Aan de bar zaten een Marokaan en een oud Hollands mannetje. 'Jij Nederlands moete spreke', zegt-ie tegen die Marokaan. Even later was ik aan de beurt toen ik twee pilsjes en een jonge met ijs bestelde. Hij kon niet eens grammaticaal uit zijn woorden komen, zich in fatsoenlijk Nederlands uitdrukken. Ik beet hem toe: mensen die van ons eisen dat we netjes Nederlands praten, moeten eerst hun eigen taal leren.

"Tegen rascisme moet je vechten. Maar ik doe het op mijn manier. Als ze in mijn deuropening komen, pak ik de klewang van mijn vader. Ik wil me niet gedwongen teweerstellen, mee demonstrenen in de kliek. Ik heb een hekel aan wapperende vlaggen. De sneer naar het lesbianisme in mijn boek heeft daar mee te maken. Waarom moet alles ineens potteus zijn; ik hoor de laarzen al marcheren. Ik ging andragologie studeren omdat ik nieuwsgierig was naar die mechanismen. Ik dacht dat ik het heil over de mensen zou kunnen uitstorten. Ik was 18, het was flowerpowertijd, *Teach Your Children Well*, de hulpverlening in de praktijk, dacht ik. Het viel tegen. Ik heb er wel wat aan gehad, mijn geschiedenis kreeg handen en voeten, maar die was wel van vóór de hulpverlening."

Herinnering

Hoe kwam je tot schrijven?

"Mijn moeder was ziekelijk. Pa had ik al naar het graf gedragen. Een broer en een zus overleden. Wat blijft er aan herinneringen over. Ik wilde ze uit de anonimiteit halen. Gaandeweg kreeg ik ruimte om een profielschets te maken. In korte tijd rolden er zeven korte verhalen uit de machine. Ik liet ze een jaar liggen. Toen werd Toos zwanger en werd Bartje geboren. Dat was een nieuwe dimensie. Mijn vader leefde voort in mij en straks in hem. Ik heb naarstig gezocht naar de waarden die mijn ouders mij hebben bijgebracht. Ten delen was het misschien een afscheid. Maar je kunt geen menswaardig bestaan leiden zonder begrip voor die achtergrond."

"Ik heb het manuscript naar uitgeverij In de Knipscheer gestuurd. Jos Knipscheer is geen afstandelijke uitgever. Hij heeft me geholpen door zijn werkelijke belangstelling voor de inhoud, door zijn stilistische raadgevingen.

Was de drijfveer eenmalig?

"Nee. Ik ben met een nieuw boek bezig. Er is een meisje met wie iets gebeurt. Haar broers moeten daarop reageren. Het gaat mij op de psychologische ontwikkeling van die jongens zelf, ten opzichte van elkaar en van hun zusje. Wie bepaalt de strafmaat, het rechtvaardigingsprincipe."

Het klinkt alsof het (weer) uit het leven gegrepen is.

"Ja. Het was een Moluks meisje, verkracht. In werkelijkheid had ze geen broers. Haar vader ging toen naar de zonen van zijn broer, maar die hadden allemaal hun eigen problemen. Uiteindelijk heeft het meisje bepaald dat de strafmaat hoog genoeg was."

Hoe was die?

"De verkrachter kreeg levenslang."

Eigen rechter?

"Ja. Deze vorm van rechtspraak heeft te maken met de pathetiek van de Molukker. Ik probeer me in te leven in de tradities van mijn ouders en grootouders en dat zal ik ook op mijn zoon overbrengen."

Waarom, tradities?

"Omdat ze blijven, hun waarde hebben bewezen: het waren allemaal uitstekende mensen."